

บทที่ 5

ภัตตาคารบ้านแมวป่า

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ตัวละครแมวในเรื่อง “ภัตตาคารบ้านแมวป่า”¹ (*Chuumon no ooi ryouriten* : 「注文の多い料理店」) โดยใช้ต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นของสำนักพิมพ์อิวะซะกิ (Iwasaki : 岩崎) ปี ค.ศ. 1980 หน้า 43 - 60 และฉบับแปลภาษาไทยจากหนังสือ *เรื่องสั้นญี่ปุ่น 6: รวมวรรณกรรมเยาวชนของ มิยะซะวะ เค็นจิ* จัดพิมพ์โดยสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2543

เรื่อง “ภัตตาคารบ้านแมวป่า” (*Chuumon no ooi ryouriten* : 「注文の多い料理店」)

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ภัตตาคารบ้านแมวป่า” เป็นผลงานชิ้นเอกที่โด่งดังมากที่สุดของ มิยะซะวะ เค็นจิ ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1924 เป็นผลงานที่อยู่ในตอนต้นของหนังสือรวมวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ภัตตาคารบ้านแมวป่า”² (*Chuumon no ooi ryouriten* : 『注文の多い料理店』) ซึ่งเป็นหนังสือรวมวรรณกรรมเยาวชนเพียงฉบับเดียวที่มิยะซะวะ จัดพิมพ์ด้วยตนเองในขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่ ผลงานเรื่องนี้มีวันเดือนปีที่เขียนระบุไว้ว่าเป็นวันที่ 10 พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1921³ มิยะซะวะเขียนวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์ในขณะที่มีอายุ 25 ปี

เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ตัวละครแมวในเรื่อง จึงจะขอกกล่าวถึงเรื่องย่อ ตัวละครที่สำคัญ และฉากในเรื่องตามลำดับ ก่อนที่จะเข้าสู่การวิเคราะห์ตัวละครแมวต่อไป

1. เรื่องย่อ

สุภาพบุรุษหนุ่มสองคนแต่งตัวเหมือนนายทหารอังกฤษแบกปืนเข้าไปในป่าลึกเพื่อล่าสัตว์ แต่ไม่มีเหยื่อออกมาเลยแม้แต่ตัวเดียว ต่อมาบรรยากาศในป่าเริ่มน่ากลัวและนายพรานที่นำทาง

¹ เป็นชื่อเรื่องตามฉบับแปลภาษาไทยโดยมณฑา พิมพ์ทอง ในหนังสือ “เรื่องสั้นญี่ปุ่น 6: รวมวรรณกรรมเยาวชนของมิยะซะวะ เค็นจิ” สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2543

² เป็นชื่อเรื่องตามฉบับแปลภาษาไทยโดยมณฑา พิมพ์ทอง ในหนังสือ “เรื่องสั้นญี่ปุ่น 6: รวมวรรณกรรมเยาวชนของมิยะซะวะ เค็นจิ” สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2543

³ 堀尾青史、「解説＝万華鏡のような世界」、『注文の多い料理店』、(東京：フォア文庫 1996年5月)、p. 175.

มาก็หายตัวไป สุนัขล่าสัตว์ที่มีลักษณะเหมือนหมีขาว 2 ตัวที่พามาด้วยก็มีอาการน้ำลายฟูมปากตาย เนื่องจากความน่ากลัวของป่าเขา พวกเขา รู้สึกเสียดายเงินค่าตัวของสุนัขที่ซื้อมาและนำเรื่องเงินนี้มาเปรียบเทียบกัน ทั้งสองคนตัดสินใจกลับไปที่พักแรมเนื่องจากรู้สึกหนาวและหิวแต่กลับหลงทาง ในขณะที่กำลังคุยกันอยู่นั้นเอง มีลมพัดมาวูบหนึ่งพัดต้นไม้และต้นหญ้าจนเกิดเสียงดัง ทันใดนั้นสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองก็เห็นว่ามียานแบบฝรั่งเศสหรือรถหลังหนึ่งปรากฏขึ้น และมีป้ายหน้าประตูเขียนเป็นภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษว่า “ภัตตาคารบ้านแมวป่า” ทั้งสองเข้าไปในบ้านหลังนั้นโดยหวังว่าจะได้รับประทานอาหาร เมื่อเข้าไปก็พบว่าภายในบ้านมีประตูกว้างและก็มีป้ายเขียนคำสั่งเอาไว้ทุกประตู แม้พวกเขาจะรู้สึกประหลาดใจกับป้ายหนึ่งที่เขียนว่าภัตตาคารนี้มีรายการสั่งมาก แต่ทั้งสองเข้าใจว่า คงเป็นเพราะมีแขกเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมากจึงมีรายการสั่งมาก เมื่อทั้งสองเปิดประตูที่อยู่ถัดเข้าไปอีกก็พบคำสั่งให้หิวหิวให้รีบรื้อและให้ชูค โคลนออกจากโรงเตา เมื่อเปิดประตูเข้าไปอีกก็พบป้ายคำสั่งให้วางปืนและกระสุน ถอดหมวก เสื้อโค้ด และรองเท้า รวมถึงให้วางของทุกอย่างที่เป็นโลหะไว้ ทั้งสองคิดในแง่ดีว่าของพวกโลหะอาจจะทำให้เกิดอันตรายเพราะอาหารบางอย่างอาจจะใช้ไฟฟ้า เมื่อเดินผ่านประตูจำนวนมากเข้าไปจนถึงประตูที่มีคำสั่งให้เอาครีมที่อยู่ในโถมาทาตัว สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองจึงเกิดความสงสัยขึ้นมาว่าทำไมถึงมีคำสั่งมากมายขนาดนี้ และเมื่อพบประตูที่มีป้ายเขียนว่าขอโทษที่มีรายการสั่งหลายอย่าง อีกไม่นานก็กินได้แล้ว และให้ใช้เกลือขนาดตัวให้ทั่ว ทั้งสองจึงรู้สึกแปลกๆ และสงสัยว่าภัตตาคารฝรั่งเศสแห่งนี้ คงไม่ใช่ที่สำหรับคนเข้ามารับประทานอาหาร แต่เป็นที่สำหรับเอาคนที่เข้ามาทำเป็นอาหาร ให้เจ้าของร้าน เมื่อรู้เช่นนั้นแล้วจึงพยายามเปิดประตูย้อนกลับไปทางเดิมเพื่อที่จะหนีแต่เปิดไม่ออก ด้านหน้ามีประตูที่อยู่ข้างในอีกบานหนึ่งที่มีรูกุญแจขนาดใหญ่อยู่สองรู ที่รูกุญแจพวกเขาเห็นดวงตาสีน้ำเงินคู่หนึ่งแอบมองมาทางพวกเขาทั้งสอง สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองกลัวจนตัวสั่นและร้องไห้โฮ พวกเขาได้ยินเสียงกระซิบกระซาบจากข้างในประตูคุยกันว่าทำอะไรดีเพราะพวกสุภาพบุรุษหนุ่มรู้ตัวแล้ว ถึงกระนั้นพวกแมวป่าที่อยู่ในห้องด้านในก็ยังเรียกเชิญให้ทั้งสองเข้าไป และเตรียมพร้อมที่จะกินพวกเขาใบหน้าของสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองในขณะนั้นยับเยินเหมือนเศษกระดาษและร้องไห้อย่างเงียบๆ ทันใดนั้นเอง สุนัขที่มีลักษณะเหมือนหมีขาวสองตัวของพวกเขาก็พังประตูเข้ามาในห้อง และกระโดดเข้าไปในห้องที่มีแมวป่าอยู่ มีเสียงเหมือนต่อสู้กันดังออกมาจากข้างในห้องนั้นและเสียงแมวป่าร้อง จากนั้นบ้านหลังนั้นก็อันตรายหายไป สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเห็นเสื้อผ้าและของใช้ของตนเองกระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ ในที่สุดนายพรานก็ตามหาพวกเขาจนเจอ พวกเขาแหวะซึ้นอกป่าและกลับโตเกียวอย่างปลอดภัย แต่ทว่าใบหน้าที่ยับเยินเหมือนเศษกระดาษของพวกเขาทั้งสองไม่ได้กลับคืนสู่สภาพเดิม

2. ตัวละครสำคัญ

สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง (futarino wakai shinshi : 二人の若い紳士)

สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองได้รับอิทธิพลในเรื่องการแต่งกายมาจากวัฒนธรรมตะวันตก มีนิสัยอวดดีและเห็นคุณค่าทางวัตถุเงินทองมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ออกล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนาน ในชุดเครื่องแต่งกายที่เหมือนกับทหารอังกฤษ และมีปืนซึ่งถือเป็นอาวุธทันสมัยของตะวันตก พวกเขาไม่มีเป้าหมายว่าจะยิงสัตว์ชนิดใดเป็นพิเศษ ขอเพียงเป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในป่าพวกเขาพร้อมที่จะฆ่าทันทีที่ออกมาให้เห็น การที่พวกเขาคร่ำคร่าต่อพวกสัตว์ป่าเช่นนี้ทำให้ถูกแมวป่าลงโทษโดยการหลอกให้ตกเป็นเหยื่อที่กำลังจะถูกฆ่าเสียเอง เพื่อให้พวกเขาารู้สึกถึงจิตใจของพวกสัตว์ป่าที่อาจจะถูกพวกเขาฆ่า และเพื่อให้พวกเขาเห็นว่ากรกระทำของพวกเขาเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ควรเข้ามาล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนานในป่าอีก สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองได้รับบทเรียนจากแมวป่า และคงจะจดจำเหตุการณ์นั้นไปตลอดชีวิต

แมวป่า (Yamaneko : 山猫)

พวกแมวป่าอาศัยอยู่ในป่าลึกและมีอำนาจกลับในการรับรู้ถึงพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งด้านดีและด้านไม่ดี อีกทั้งแมวป่าในงานเขียนของมิยะซะวะ เค็นจิ ยังมีอำนาจในการตัดสินลงโทษหรือสั่งสอนพฤติกรรมที่ไม่ดีของตัวละครอื่นๆ และส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีให้ต่อไป สำหรับแมวป่าในเรื่องนี้ปรากฏตัวออกมาเพื่อสั่งสอนคนที่ไม่ดีให้รู้ว่าการกระทำของตนเองไม่ถูกต้องสมควรได้รับการลงโทษและไม่ควรที่จะทำพฤติกรรมเช่นนั้นต่อไปอีก แมวป่าได้เนรมิตบ้านฝรั่งเศสหรูหราขึ้นมาหลังหนึ่งเพื่อให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเข้ามาติดกับดักของตน แมวป่ารู้ว่าควรใช้วิถีใดในการสั่งสอนเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละตัวละคร สำหรับตัวละครสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองในเรื่องนี้ซึ่งชื่นชอบกับวัฒนธรรมตะวันตกย่อมติดกับแมวป่าอย่างง่ายดายด้วยบ้านฝรั่งหลังนี้ จากนั้นแมวป่าก็รู้วิธีการที่จะทำให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองถลาลึกเข้าไปเรื่อยๆ อย่างแนบชิดโดยการใช้อย่างที่กล่าวมาในการเขียนป้ายที่ประตู แต่แผนการของแมวป่าแตกเมื่อพวกสุภาพบุรุษรู้สึกไม่ชอบมาพากลของคำสั่งระยะท้ายๆ ก่อนที่จะถึงห้องที่อยู่ด้านในสุดที่มีหัวหน้าแมวป่านั่งรอกินอยู่

3. ฉาก: เวลาและสถานที่

3.1 เวลา

ในเรื่องไม่ได้ระบุเวลาที่เป็นวันเดือนปีไว้อย่างชัดเจน แต่อนุมานได้จากลักษณะของตัวละครเอกที่เป็นสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง และช่วงปี 1924 ที่มิยะซะวะ เค็นจิแต่งเรื่องนี้อยู่ในสมัยทอชิโอะซึ่งในสมัยนั้นมีการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาสืบต่อจากสมัยเมจิ ทำให้ตัวละครในเรื่องนี้มี

ความเป็นตะวันตกอยู่ในตัว และเนื่องจากเป็นช่วงหลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1⁴ ได้ไม่นาน สภาพเศรษฐกิจในยุคสมัยนั้นจึงตกต่ำและราคาข้าวสูงขึ้นมากจนทำให้คนทั่วไปไม่อาจซื้อหาอาหารบริโภคได้⁵

3.2 สถานที่

สถานที่ที่เป็นป่าลึกในเรื่องเป็นจังหวัดที่อยู่ห่างไกลจากโตเกียว เนื่องจากตอนท้ายเรื่องบอกว่าสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองกลับโตเกียว แสดงว่าโตเกียวไม่ใช่ฉากที่มีป่าซึ่งเป็นฉากหลักของเรื่อง เมื่อดูจากตัวละครแมวป่าซึ่งมีอยู่ในโลกแห่งจินตนาการของมิยะซะวะ เค็นจิกิก็อนุมานได้ว่าฉากของเรื่องก็คือจังหวัดอิวะเตะ หรืออิฮาโทบุ (Ihatobu : イハトーブ) ในภาษาเอสเปรันโต⁶

4. การวิเคราะห์ตัวละครแมว

ในเรื่อง “กัฏดาการบ้านแมวป่า” ตัวละครแมวป่า นับว่าเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในเรื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละครแมวป่าในประเด็นดังต่อไปนี้

- 4.1 พฤติกรรมของตัวละครแมว
- 4.2 ลักษณะนิสัยของตัวละครแมว
- 4.3 ลักษณะภายนอกและการแต่งกายของตัวละครแมว

4.1 พฤติกรรมของตัวละครแมว

แมวป่าในเรื่อง “กัฏดาการบ้านแมวป่า” มีพฤติกรรมที่น่าสนใจ สามารถแบ่งออกได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 4.1.1 การเป็นผู้อนุรักษ์ธรรมชาติ
- 4.1.2 การมีอำนาจที่แฝงด้วยความลึกลับของแมวป่า

4.1.1 การเป็นผู้อนุรักษ์ธรรมชาติ

แมวป่าทำหน้าที่เป็นผู้อนุรักษ์ธรรมชาติโดยการลงโทษสั่งสอนสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง ผู้ซึ่งพยายามจะทำลายธรรมชาติด้วยการออกล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนาน ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นตัวอย่งที่แสดงถึงความฉลาดของแมวป่าที่สามารถล่อลวงให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเข้ามาติดกับ

⁴ สงครามโลกครั้งที่ 1 เริ่มเมื่อ 28 พฤษภาคม ค.ศ.1914 จนถึง 11 พฤศจิกายน ค.ศ.1918

⁵ Conrad Schirokauer, *A Brief History of Japanese Civilization*, (Florida: Harcourt Brace&Company, 1993), p.233.

⁶ Esperanto เป็นภาษาที่ได้รับการประดิษฐ์คิดค้นขึ้นเมื่อปีค.ศ.1887 เพื่อใช้สำหรับการสื่อสารเพื่อความเป็นสากล โดยมีรากฐานจากภาษายุโรปแต่มีรูปไวยากรณ์และการออกเสียงที่ง่าย

คักของแมวป่า โดยแมวป่ารู้ว่าสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองชอบวัฒนธรรมตะวันตกจึงเนรมิตภัตตาคารอาหารฝรั่งขึ้นมาเพื่อให้พวกสุภาพบุรุษอยากเข้าไปข้างใน คั้งนี้

ふたりの紳士は、ざわざわ鳴るすすきのなかで、こんなことをいいました。

そのときふとうしろを見ますと、りっぱな一軒の西洋造りの家がありました。

RESTAURANT
西洋料理店
WILDCAT HOUSE
山猫軒

という札がでていました。

「着、ちょうどいい。ここはこれでなかなか開けてるんだ。はいろうじやないか。」

「おや、こんなところにおかしいね。しかしとにかく荷か食事ができるんだらう。」

「もちろんできるさ。着板にそうかいてあるじゃないか」

「はいろうじやないか。ぼくはもう荷か食べたくて倒れそうなんだ。」

ふたりは玄蘭に立ちました。玄蘭は白い瀬戸のレンガで組んで、実にりっぱなもんです。

そしてガラスの開き戸がたって、そこに金文字でこう書いてありました。

「どなたもどうかおはいりください。決してごえんりよはありません。」

ふたりはそこで、ひどくよろこんでいました。

「こいつはどうだ、やっぱり世の中はうまくできてるねえ、きょう一日なんぎしたけれど、こんどはこんないこともある。このうちは料理店だけれどもただごちそうするんだぜ。」

「どうもそうらしい。決してごえんりよはありませんというのはその意味だ。」⁷

สุภาพบุรุษทั้งสองคุยกันอยู่ในคงหญ้าแพมปัสที่ส่งเสียงซู่ซ่า และเมื่อเขาบังเอิญหันไปมองข้างหลัง ก็
เห็นบ้านแบบฝรั่งงามหรูหลังหนึ่ง
ที่ประตูทางเข้า มีป้ายเขียนว่า

⁷ 宮沢賢治、『注文の多い料理店』新版・宮沢賢治童話全集4、(東京：株式会社岩崎書店、一九八〇年五月三十一日 第七刷発行)、p.46-47.

Restaurant Wildcat House ภัตตาคารบ้านแมวป่า

“นี่นาย พอดีเลย ร้านนี้ทันสมัยเชียว เข้าไปกันเถอะ”

“เฮ้ แปลกนะ ที่มีร้านอาหารแบบนี้อยู่แถวนี้ด้วย แต่ยังไม่ถึงจะมีอะไรให้กินได้หรอก”

“มีแน่นอน ก็ป้ายเขียนว่าอย่างงั้นไม่ใช่เหรอ”

“เข้าไปกันเถอะ หิวจะตายอยู่แล้วล่ะ”

ทั้งสองยืนอยู่ตรงทางเข้า ซึ่งทำด้วยกระเบื้องสีขาวสวยงามเหลือเกิน ที่ประตูกระจกมีอักษรสีทองเขียนว่า

“เชิญทุกท่านเข้ามาได้ กรุณาอย่าเกรงใจ”

ทั้งสองคนดีใจมาก พุคขึ้นว่า

“โชคดียัง โลกนี้ไม่ใช่มีแต่เรื่องร้ายหรอก วันนี้เหนื่อยมาทั้งวัน เราก็ควรจะได้เจออะไรดีๆ บ้าง บ้านนี้เป็นร้านอาหารแต่กลับจะเลี้ยงฟรีๆ แน่ะ”

“รู้สึกจะอย่างงั้นนะ กรุณาอย่าเกรงใจ ก็คงหมายความอย่างนั้นแหละ”

จากข้อความข้างต้นนี้ น่าจะคิดได้ว่า แมวป่าผู้ซึ่งรู้เห็นเหตุการณ์และพฤติกรรมของสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองคงวางแผนไว้อย่างแยบยลตั้งแต่แรกว่าจะสั่งสอนพวกเขาในลักษณะเช่นนี้ และแท้จริงแล้วแมวป่าคงไม่ได้ตั้งใจที่จะฆ่าพวกเขาจริงๆ แต่ต้องการปล่อยให้พวกเขามีชีวิตต่อไปหลังจากที่โดนสั่งสอนอย่างเจ็บตายนั่น เพื่อ让他们เขารู้ตัวว่าสิ่งที่ตนเองทำลงไปนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ควรทำอีกในอนาคต

มณฑา พิมพ์ทอง กล่าวไว้ว่า อย่างไรก็ตามผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าไม่อาจให้อภัยกับการประพฤติปฏิบัติเช่นนี้ได้เขาจึงจบลงด้วยการปล่อยให้ใบหน้าของนักล่าสัตว์ที่ยับยู่เหมือนเศษกระดาษเพราะความหวาดกลัวยังคงสภาพเช่นนั้นต่อไปแม้จะกลับออกจากป่าไปแล้ว และอีกจุดหนึ่งที่อาจอนุมานได้ว่าผู้เขียนไม่อาจยอมรับคนที่อยู่ในสถานะเหนือกว่า แต่ชอบกระทำร้ายยิ่งแก่ผู้ที่อ่อนแอไร้ทางสู้ จึงปล่อยให้ฝ่ายถูกกระทำเสียบ้างในเรื่องนี้⁸

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับมณฑา พิมพ์ทอง ว่าการที่แมวป่าปล่อยให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองมีชีวิตรอดกลับไปได้โดยไม่ฆ่าให้ตายนั่นเป็นไปได้ว่าต้องการให้พวกเขาจดจำผลร้ายของการกระทำที่ไม่ดีของตัวเองเอาไว้เพื่อเป็นการเตือนใจไม่ให้กลับไปทำความชั่วเช่นนี้อีก

⁸ มณฑา พิมพ์ทอง. เรื่องสั้นญี่ปุ่น 6: รวบรวมวรรณกรรมเยาวชนของมิยะซะวะ เค็นจิ. กรุงเทพฯ : TOKYODO, 2543: 27

คุโด เททซุโอะ (Kudou Tetsuo : 工藤哲夫) กล่าวว่า แมวป่าคือผู้ตัดสินลงโทษหรือเท่ากับการมีบทบาทเป็นผู้สั่งสอนผู้อื่นนั่นเอง⁹

และนักวิชาการท่านนี้ยังกล่าวอีกว่า หากจุดประสงค์ของแมวป่าคือการกินมนุษย์เพียงเท่านั้นละก็ คงไม่จำเป็นที่จะต้องทำอะไรให้ยุ่งยากเสียเวลาเช่นนี้ และไม่จำเป็นเลยที่จะต้องทำถึงขั้นการใช้วิธี “หลอกล่อ” ด้วยการใช้เฉพาะสิ่งที่สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง “ชอบ” เท่านั้น ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า การใช้คำศัพท์ที่มีสองความหมายในรายการสิ่งนั้น ไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใดเลย (คำที่มีเพียงความหมายเดียวก็มีอยู่อีกมากมาย)¹⁰

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคุโด เททซุโอะ (Kudou Tetsuo : 工藤哲夫) ที่คิดว่าแมวมีบทบาทเป็นผู้ตัดสินลงโทษในเรื่องนี้ และตั้งใจที่จะหลอกล่อด้วยการใช้คำที่มีสองความหมาย แสดงให้เห็นว่าการกระทำของแมวป่าในเรื่องเป็นการกระทำที่ต้องการให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองรู้สึกหวาดกลัว และได้รับประสบการณ์เลวร้ายเช่นนี้ถือเป็นการได้ลงโทษพวกเขาแล้ว และทำให้พวกเขาไม่กล้ากลับมาล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนานเช่นนี้อีกเนื่องจากเกรงกลัวว่าจะเกิดเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นอีก

ทะจิกะ จุนอิชิ (Tajika Junichi : 田近洵一) กล่าวว่า ท้ายที่สุดแล้ว พวกแมวป่าที่ทำให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเข้ามาติดกับด้วยถ้อยคำที่เป็นกับดักก็ได้เปิดเผยตัวตนออกมาอย่างชัดเจน ภัตตาคารที่เต็มไปด้วยรายการสิ่งปรากฏขึ้นมาในป่าลึกนั้นเป็นเครื่องหมายของความโลภของมนุษย์ ในเวลาเดียวกัน ด้วยความโลภนี้ทำให้ต้องเข้าไปติดกับในโลกที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ ราวกับเป็นแมลงช้าง¹¹ ที่อยู่ในก้นบึ้งของโลกแห่งนั้น ในความโลภนั้นมีพวกแมวป่าเลียปากตัวเองครออยู่¹²

ในขณะที่มิอุระ มะซะโอะ (Miura Masao : 三浦正雄) กล่าวว่า แม้แมวป่ากับสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองจะมีความเหมือนกันในเรื่องของความเป็นชนชั้นกลางที่อยากทำตัวเป็นผู้ดี แต่ก็คิดว่าลักษณะดังกล่าวนี้มีความแตกต่างกัน ทางฝ่ายของพวกสุภาพบุรุษนั้นให้ความสำคัญในด้านความมั่งคั่งและมูลค่าของเงินตรา และตั้งอยู่ในความคิดของ “ภาพลวงตาของการเกื้อกูลกัน” ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้มีอำนาจสูงสุด ในขณะที่ฝ่ายแมวป่านั้นไม่ว่าจะอย่างไรเพื่อที่จะได้กินแล้วก็จำเป็นต้องล่อเหยื่อให้เข้ามา ไม่ว่าจะเป็แมวป่าที่เป็นหัวหน้าหรือแมวป่าที่เป็นลูกน้องต่างก็มีความสัมพันธ์กันในเรื่องของอำนาจโดยตรง ดังนั้นไม่สามารถที่จะฝันได้ จำต้องยอมทำตามคำสั่ง

⁹ 工藤哲夫、依託された懲戒者 — 「注文の多い料理店」 試論一、『近代文学研究叢刊 9』 賢治論考、(大阪 : 和泉書院 1995年3月10日)、p. 130.

¹⁰ 工藤哲夫、依託された懲戒者 — 「注文の多い料理店」 試論一、『近代文学研究叢刊 9』 賢治論考、(大阪 : 和泉書院 1995年3月10日)、p. 139.

¹¹ แมลงช้างหรือแมลงกินมด (Ant-lion : 蟻地獄) หากินด้วยการขุดรูอยู่ในทรายเพื่อดักกินมดหรือแมลง

¹² 田近洵一、[特集] 注文の多い料理店 童話「注文の多い料理店」を読む 自己幻想としての七つの扉、『宮沢賢治・第十号 (記念増大号)』、(東京 : 洋々社 1990年11月20日)、p. 32.

ความสัมพันธ์ที่เรียกว่าการยอมให้ผู้ที่แข็งแรงกว่ากินผู้ที่อ่อนแกว่านั้นเป็นกฎของธรรมชาติ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจะเห็นว่าสุขภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองกับแมวป่ามีลักษณะที่แตกต่างกัน¹³

ผู้วิจัยเห็นไม่เห็นด้วยกับทาจิกะ จุนอิจิ (Tajika Junichi : 田近洵一) ว่าแมวป่านั้นมีความคล้ายคลึงกับพวกสุขภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองตรงที่มีความโลภ เพราะการที่แมวป่าคัดกรอเหยื่อก็เพื่อต้องการกินเหยื่อนั้นเป็นอาหารในการประทังชีวิต ต่างกับสุขภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองที่ฆ่าเหยื่อเพื่อความสนุกสนาน ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยเห็นด้วยกับมิอุระ มะซะโอะ (Miura Masao : 三浦正雄) ว่าแมวป่านั้นมีความแตกต่างจากสุขภาพนุรุษหนุ่มทั้งสอง เพราะแมวป่าล่าเหยื่อเพื่อความอยู่รอดแต่สุขภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองกลับมีจุดประสงค์ที่ตรงกันข้าม และนักวิชาการท่านนี้ยังกล่าวอีกว่าสุขภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองเป็นตัวแทนของฝ่ายมนุษย์¹⁴ ส่วนแมวป่าเป็นตัวแทนของฝ่ายธรรมชาติ จึงเป็นไปได้ที่แมวป่านั้นไม่ได้ทำไปด้วยความโลภของตนเองแต่ทำไปตามกฎของธรรมชาติในการมีชีวิตรอด

แมวป่ารักและหวงแหนป่าซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของตน ดังนั้นแมวป่าจึงจำเป็นต้องออกมามีบทบาทในการทำให้มนุษย์ผู้เข้ามาบุกรุกป่าโดยหวังที่จะทำลายสัตว์ป่าเพื่อความสนุกสนานได้รับบทเรียนอันน่าสะพรึงกลัวของธรรมชาติ โดยใช้วิธีการหลอกล่อให้สุขภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองเข้าไปในภักตาคารเพื่อให้ได้เจอกับความน่ากลัวของแมวป่าและประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่อบ้าง แมวป่าใช้วิธีดังกล่าวอย่างแยบยลและรู้จักใช้คำในคำสั่งให้สุขภาพนุรุษตีความหมายไปเอง การกระทำดังกล่าวของแมวป่าแสดงให้เห็นว่าแมวป่าทำไปเพื่อต้องการที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติ และไม่ต้องการให้มีผู้เข้ามารุกรานธรรมชาติโดยไม่จำเป็น

4.1.2 การมีอำนาจที่แฝงด้วยความลึกกลับของแมวป่า

แมวป่ามีอำนาจลึกกลับที่สามารถเนรมิตภักตาคารบ้านแมวป่าซึ่งเป็นบ้านหุแบบฝรั่งหลังใหญ่ขึ้นกลางป่าลึกเพื่อหลอกล่อให้สุขภาพนุรุษทั้งสองเดินเข้ามาในบ้านเองอย่างง่ายดาย แมวป่ามีอำนาจวิเศษที่รู้ว่าพวกเขาทั้งสองได้รับอิทธิพลจากตะวันตกและชื่นชมความหุหรมีรสนิยมนแบบฝรั่งเช่นนี้ และยังรู้ว่าควรจะเขียนแผ่นป้ายอย่างไรให้ถูกใจสุขภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองโดยไม่ให้พวกเขาได้เอะใจถึงชะตาชีวิตของพวกเขาที่กำลังตกเป็นเหยื่อของพวกเขาแมวป่า ภายหลังเมื่อแมวป่าถูกหมาของสุขภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองบุกเข้ามาโจมตีในบ้านแมวป่าจึงต้องหนีไป การหนีไปของแมวป่า

¹³ 三浦正雄、[特集] 注文の多い料理店 現代の民話と仏教思想 「注文の多い料理店」考、『宮沢賢治・第十号（記念増大号）』、（東京：洋々社 1990年11月20日）、p. 54.

¹⁴ 三浦正雄、[特集] 注文の多い料理店 現代の民話と仏教思想 「注文の多い料理店」考、『宮沢賢治・第十号（記念増大号）』、（東京：洋々社 1990年11月20日）、p. 54.

ทำให้อำนาจของแมวป่าหายไปด้วยจากบริเวณนั้น ภัตตาคารหลังนั้นจึงอันตรายหายไปพร้อมกับ
การจากไปของแมวป่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

嵐がどうと吹いてきて、草はざわざわ、木の葉はかさかさ、木はごん
ごんと鳴りました。

「どうも腹がすいた。さっきから横っ腹が痛くてたまらないんだ。」

「ぼくもそうだ。もうあんまりあるきたくないな。」

「あるきたくないよ。ああ困ったなあ、何か食べたいなあ。」

「食べたいもんだなあ。」

ふたりの紳士は、ざわざわ鳴るすすきのなかで、こんなことをいいま
した。

そのときふとうしろを見ますと、りっぱな一軒の西洋造りの家があり
ました。

RESTAURANT
西洋料理店
WILDCAT HOUSE
山猫軒

という札がでていました。

「着、ちょうどいい。ここはこれでなかなか開けてるんだ。はいろうじ
ゃないか。」

「おや、こんなところにおかしいね。しかしとにかく何か食事ができるん
だろう。」

「もちろんできるさ。着板にそうかいてあるじゃないか」

「はいろうじゃないか。ぼくはもう何か食べたくて倒れそうなんだ。」

ふたりは玄關に立ちました。¹⁵

ลมพัดมาวูบหนึ่ง ต้นหญ้าคังซู่ซ่า ใบไม้ส่งเสียงดังเสกเสก ต้นไม้ครางครวญ

“หิว แสบท้องตั้งแต่เมื่อไหร่ ทนไม่ไหวแล้ว”

“เราก็เหมือนกัน ไม่ค่อยอยากจะเดินแล้ว”

“ไม่อยากจะเดินหรอก โอ๊ย ทำยังไงดีนี่ หิวจัง”

“หิวนะ”

สุภาพบุรุษทั้งสองคุยกันอยู่ในคองหญ้าแพมปัสที่ส่งเสียงซู่ซ่า และเมื่อเขานั่งเฝ้าดูหันไปมองข้างหลัง ก็
เห็นบ้านแบบฝรั่งงามหรูหลังหนึ่ง

ที่ประตูทางเข้า มีป้ายเขียนว่า

¹⁵ 宮沢賢治、『注文の多い料理店』新版・宮沢賢治童話全集4、(東京：株式会社岩崎書店、
一九八〇年五月三十一日 第七刷発行)、p. 45-46.

Restaurant Wildcat House ภัตตาคารบ้านแมวป่า

“นี่นาย พอดีเลย ร้านนี้ทันสมัยเชียว เข้าไปกันเถอะ”

“เฮ้ แปลกนะ ที่มีร้านอาหารแบบนี้อยู่แถวนี้ด้วย แต่ยังไม่ถึงจะมีอะไรให้กินได้หรอก”

“มีแน่นอน ก็ป้ายเขียนว่าอย่างนั้นไม่ใช่เหรอ”

“เข้าไปกันเถอะ หิวจะตายอยู่แล้วล่ะ”

ทั้งสองยืนอยู่ตรงทางเข้า ซึ่งทำด้วยกระเบื้องสีขาวสวยงามเหลือเกิน ที่ประตูกระจกมีอักษรสีทองเขียน

ว่า

“เชิญทุกท่านเข้ามาได้ กรุณาอย่าเกรงใจ”

ทั้งสองคนคิดใจมาก พุคขึ้นว่า

“โชคดียัง โลกนี้ไม่ใช่มีแต่เรื่องร้ายหรอก วันนี้เหนื่อยมาทั้งวัน เราก็คงจะได้เจออะไรดีๆ บ้าง บ้านนี้เป็นร้านอาหารแต่กลับจะเลี้ยงฟรีๆ นะ”

“รู้สึกจะอย่างนั้นนะ กรุณาอย่าเกรงใจ ก็คงหมายความอย่างนั้นแหละ”

ทั้งสองคนประตูเข้าไปข้างใน

จากข้อความข้างต้นนี้ น่าจะคิดได้ว่า เมื่อแมวป่ารู้ว่าสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองรู้สึกหิว แมวป่าก็เนรมิตภัตตาคารขึ้นมาทันที ทำให้พวกสุภาพบุรุษหนุ่มที่ไม่อยากเดินไปไหนไกลเนื่องจากกำลังหิวมากจึงเกิดความสนใจภัตตาคารนั้นทันที จากนั้นเมื่อเห็นป้ายชื่อร้านเป็นภาษาอังกฤษพวกเขาจึงยิ่งอยากจะรีบเข้าไปข้างในเนื่องจากในยุคสมัยนั้นวัฒนธรรมตะวันตกเริ่มเข้ามามีอิทธิพลมาก และชื่อภัตตาคารที่เป็นภาษาอังกฤษนั้นทำให้รู้สึกว่าเป็นภัตตาคารที่ทันสมัย แมวป่ารู้ว่าการที่ทำให้พวกเขาสนใจด้วยความใหญ่โตของตัวบ้านและตัวอักษรภาษาอังกฤษยังไม่เพียงพอที่จะดึงดูดความสนใจให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเดินเข้ามาในประตูที่อยู่ถัดๆ ไปได้โดยง่าย แมวป่าจึงใส่ใจรายละเอียดในการตกแต่งภัตตาคารให้สวยงามเพื่อดึงดูดใจมากที่สุด เพื่อพวกสุภาพบุรุษหนุ่มจะได้ไม่เปลี่ยนใจกลางคันและกลับออกไปเสียก่อน อีกทั้งแมวปายังใช้คำพูดเชิญชวนที่แผ่นป้ายของประตูให้ดูเหมือนเต็มใจอย่างยิ่งที่จะต้อนรับแขกและยังจะเลี้ยงอาหารให้ฟรีอีกด้วย ดังนั้น ไม่ว่าใครก็ตามที่ได้รับการเชิญชวนถึงขั้นนี้ก็อดใจไม่ได้ที่จะตอบรับคำเชิญชวนนั้นด้วยความยินดี การกระทำเช่นนี้ของแมวป่าเป็นผลให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองรู้สึกดีใจมากและเข้าไปในภัตตาคาร หลังจากนั้นอย่างง่ายดายด้วยความสมัครใจ

คุโด เทะทซุโอะ (Kudou Tetsuo : 工藤哲夫) กล่าวว่า ประตูในภัตตาคารบ้านแมวป่า นั้นทำไมถึงมีอยู่หลายบาน ที่ประตูนั้นเขียนแต่สิ่งๆ “สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง “ชอบ” เพียงเท่านั้น” แท้จริงแล้ว พวกสุภาพบุรุษหนุ่มนั้นรู้สึกได้ถึงความปลอดภัยของคำที่เขียนที่ประตูแล้ว (เพื่อให้

โอกาสในการรู้สึกตัว จึงเตรียมประตูไว้ให้หลายบาน) แมวป่าไม่ได้บีบบังคับหรือลากให้ สุกภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองเข้าไปข้างใน พวกเขาเดินเข้าไปกันเองเรื่อยๆ ตามทาง หรือจะเรียกได้อีก อย่างว่า ความเป็นมนุษย์อย่างพวกเขาเองทำให้ตัวเองต้องคิดเข้าไปในกับดัก หากเป็นมนุษย์แบบอื่น ที่ไม่ใช่เป็นแบบพวกเขาแล้วก็จะย้อนกลับตั้งแต่วางทางแล้ว การกระทำของพวกเขา กับ ผลลัพธ์ของการกระทำนั้นเหมาะที่จะเรียกได้ว่าเป็นการติดกับดักของตัวเอง อีกทั้งเป็นการอธิบาย ถึงเรื่องกรรมตามสนองได้ด้วย¹⁶

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคุโด เทะทซุโอะ (Kudou Tetsuo : 工藤哲夫) ที่ว่าสุภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองเป็นคนไม่ดีจึงทำให้เข้าไปติดกับดักอย่างง่ายดาย หากเป็นคนดีแล้วคงจะไม่ติดกับดักของแมวป่าอย่างง่ายดายเช่นนี้ เนื่องจากหากรู้สึกไม่ชอบมาพากลกับคำที่ใช้ในคำสั่งที่ประตูแล้วก็น่าจะคิด ไปในทางที่ไม่เข้าข้างตัวเองและคิดว่าอาจมีภัยอันตรายแอบแฝงอยู่ตั้งแต่ช่วงแรกๆ แล้ว วิธีการ เช่นนี้ทำให้เห็นว่าแมวป่ารู้ว่าควรจะใช้คำพูดในคำสั่งอย่างไรให้สุภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองให้เข้ามาติดกับดักเองอย่างง่ายดายได้อย่างไร

แมวป่ารู้วิธีว่าควรจัดการกับสุภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับการ กระทำที่ไม่ดีของพวกเขา เนื่องจากพวกเขาชอบล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนาน โดยไม่คำนึงว่าสัตว์ที่ ตกเป็นเหยื่อของพวกเขาก็มีความรู้สึกเช่นไรและเจ็บปวดมากแค่ไหน แมวป่าจึงสั่งสอนพวก สุกภาพนุรุษหนุ่ม โดยการให้เขาคตกเป็นเหยื่อที่กำลังจมนมเสียเอง เพื่อให้รู้สึกถึงความเลวร้ายของการ ที่ต้องตกเป็นเหยื่อของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าโดยไม่มีทางสู้

การเลือกวิธีสั่งสอนที่เหมาะสมเช่นนี้ทำให้สุภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึง ความเจ็บปวดและความทรมานที่ตนต้องตกเป็นเหยื่อที่ไร้ทางสู้ของสัตว์ป่าทั้งหลาย เพื่อให้ พวกเขาเจ็บทรมานและจดจำเหตุการณ์นี้ไว้และไม่ทำเช่นนี้อีก

4.2 ลักษณะนิสัยของตัวละครแมว

แมวป่าในเรื่องมีลักษณะนิสัยที่สำคัญ ดังนี้

- 4.2.1 มีความอดทนอดกลั้น
- 4.2.2 มีเจตนาดีต่อส่วนรวม
- 4.2.3 มีเหตุผล

4.2.1 มีความอดทนอดกลั้น

แมวป่าสร้างประตูไว้หลายบานโดยแต่ละประตูก็เขียนรายการสั่งไว้ แมวป่าหลอกล่อให้ สุกภาพนุรุษหนุ่มทั้งสองตายใจโดยต้องอดทนรอคอยให้พวกเขาเปิดประตูและทำตามคำสั่งของ

¹⁶ 工藤哲夫、依託された懲戒者 — 「注文の多い料理店」試論一、『近代文学研究叢刊9』賢治論考、(大阪：和泉書院 1995年3月10日)、p. 137.

ประตูแต่ละบานเข้ามาเรื่อยๆ จนถึงห้องด้านในสุดที่มีแมวป่าอยู่ ถึงแม้แมวป่าจะทำคำสั่งไว้มาก และตนเองเป็นฝ่ายที่ต้องรอนาน แต่ภายหลังสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองก็รู้ตัวจนได้ว่าถูกหลอกให้ทำตามคำสั่งต่างๆ เพื่อกลายเป็นอาหารเสียบเอง ทำให้พวกเขาเปลี่ยนใจจะหนีกลับ แต่พวกแมวป่าก็ยังอดทนรอให้พวกเขาสมัครใจเดินเข้ามาในห้องที่แมวป่ารออยู่ด้วยตัวของพวกเขาเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

すると扉のなかでは、こそこそこんなことをしています。

「だめだよ。もう気がついたよ。塩をもみこまないんだよ。」

「あたりまえさ。親分の書きようがまずいんだ。あすこへ、いろいろ注文が多いてうるさかったでしょう、お気の毒でしたなんて、間抜けたことを書いたもんだ。」

「どっちでもいいよ。どうせぼくらには、骨も分けてくれやしないんだ。」

「それはそうだ。けれどももしここへあいつらがはいって来なかったら、それはぼくらの責任だぜ。」

「呷ぼうか、呷ぼう。おい、お客さん方、草くいらっしやい、いらっしやい、いらっしやい、お皿も洗ってありますし、葉っ葉ももうよく塩でもんでおきました。あとはあなたがたと、葉っ葉をうまくとりあわせて、まっ白なお皿にのせるだけです。はやくいらっしやい。」

「へい、いらっしやい、いらっしやい。それともサラダはおきらいですか。そんならこれから火をおこしてフライにしてあげましょうか。とにかくはやくいらっしやい。」¹⁷

ข้างในประตูมีเสียงกระซิบกระซาบกันอยู่

“ไม่ได้เรื่องแล้วละ พวกเขารู้ตัวแล้ว ดูท่าทางจะไม่เอาเกลื่อนนวดตัวแล้วละ”

“สมควรแล้วแหละ เจ้านายเขียนไม่ดีนี่ ก็เขียนโง่ๆ นี่นา อย่างที่บอกว่าท่านคงจะรำคาญที่มีรายการสั่งมาก ขอโทษนะ อะไรพวกนี้น่ะ”

“ยังไงก็ได้วะ ยังไงเขาก็ไม่แบ่งกระดูกให้เราอยู่แล้วแหละ”

“นั่นก็ใช้อยู่หรอก แต่ถ้าพวกนั้นไม่เข้ามา เราก็จะต้องรับผิดชอบนะ”

“เรียกใหม่ละ เรียกเถอะ แจกผู้มีเกียรติ เชิญครับ เชิญ เชิญ งานก็ล้างไว้แล้ว ใบผักก็เคล้าเกลือไว้ดีแล้ว เหลือเพียงแค่บรรจุจัดพวกท่านกับใบผัก แล้วก็เอาใส่จานสีขาวมุ้งเท่านั้นแหละ รีบเข้ามาเลยครับ”

“เฮ้! เชิญเข้ามา เชิญเข้ามา หรือว่าถ้าเกลียดสลัดจริงๆ ก็จะคิดไฟทอดให้ ยังไงก็ได้รีบเข้ามาเถอะครับ”

¹⁷ 宮沢賢治、『注文の多い料理店』新版・宮沢賢治童話全集4、(東京：株式会社岩崎書店、一九八〇年五月三十一日 第七刷発行)、p. 57-58.

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า แมวป่าใช้ความอดทนอดกลั้นเป็นอย่างมากในการรอคอยให้พวกเขาเข้ามาด้วยความสมัครใจเอง และเสียเวลาในการเขียนป้ายคำสั่งและเตรียมเครื่องปรุงมากมายไว้ให้พวกเขานำมาทาตัวเอง ทั้งนี้ก็เพราะแมวป่าต้องการให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองตายใจก่อนในตอนแรกและทำให้พวกเขาจดจำเหตุการณ์นี้ไปตลอดชีวิตเมื่อเขาได้รู้ความจริงว่าเป็นกับดักของแมวป่า หากแมวป่ารีบร้อนเข้าไปครอบงำกินสุภาพบุรุษทั้งสองตั้งแต่แรก พวกเขาก็จะไม่มีโอกาสได้รับรู้ถึงผลเสียของการกระทำที่ไม่ดีของตนเอง และไม่รู้ว่สิ่งที่เขาคิดว่าดีและคิดเข้าข้างตัวเองนั้น บางครั้งก็ไม่ได้ดีอย่างที่เขาคิดเสมอไปและมีสิ่งที่เป็นอันตรายแอบแฝงอยู่ หากพวกเขาไม่ระมัดระวังตัวให้ดีก็就会被เล่นงานได้ ดังเช่นแมวป่าต้องการให้พวกสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองได้เห็นถึงความน่ากลัวของป่าว่าถึงแม้พวกเขาจะมีปืนหรือเป็นคนรวยและทันสมัยที่มาจากเมืองหลวงก็ไม่ใช่ว่าจะทำให้เขามีอำนาจเหนือสัตว์ป่าได้

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความอดทนอดกลั้นทำให้แมวป่าสามารถอยู่เหนือสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองได้โดยไม่ต้องใช้กำลังต่อสู้ ไม่ต้องใช้เขี้ยวเล็บหรือปืนในการทำร้ายกันและกัน แมวป่าใช้ความฉลาดในการสร้างกลลวงที่เป็นกับดักที่แม้จะต้องใช้ความอดทนรอคอยให้เหยื่อเข้ามาติดกับ แต่ก็คุ้มกับการอดทนรอคอย เพราะวิธีเช่นนี้ทำให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองตกอยู่ในฝ่ายที่เสียเปรียบแมวป่าอย่างมากและไม่อาจเอาชนะแมวป่าได้หากสุนัขสองตัวไม่เข้ามาช่วยพวกเขาไว้

นิมิตะ นะ โอะ โตะมิ (Nishida Naotoshi : 西田直敏) กล่าวว่า กุญแจของการดำเนินเรื่องในเรื่อง “ภัตตาคารบ้านแมวป่า” คือการที่แมวป่าพิถีพิถันอย่างมากในการเนรมิตภัตตาคารเป็นภัตตาคารชั้นสูงตามแบบฉบับของธรรมเนียมปฏิบัติที่ดี ในขณะที่เดียวกันก็ปลดอาวุธของพวกมนุษย์เพื่อให้กินได้ง่ายขึ้น โดยมีคำสั่งที่ประตู่เป็นเครื่องมือ และสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองก็ไม่ได้สงสัยในเนื้อหาของคำสั่งเหล่านั้นเป็นพิเศษ จึงเป็นไปตามแผนที่แมวป่าวางไว้ ดังนั้นการดำเนินเรื่องจึงเป็นการทำตามการชี้แนะของป้ายรายการคำสั่งด้วยความไว้วางใจ¹⁸

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับนิมิตะ นะ โอะ โตะมิ (Nishida Naotoshi : 西田直敏) ว่า แมวป่าใช้ความพิถีพิถันเป็นอย่างมากในการเนรมิตภัตตาคารให้สวยงามหรูหราตามแบบฉบับที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมว่าภัตตาคารชั้นสูงนั้นควรมีลักษณะเช่นไร เพื่อให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเกิดความไว้วางใจในป้ายรายการคำสั่งที่ประตู่ และยอมทำตามสิ่งเหล่านั้นแม้จะดูเหมือนยุ่งยากและต้องใช้เวลาาน แมวป่าเองก็ใช้ความอดทนในการรอคอยให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองรู้สึกว่ามีพิธีกรรมมากสมกับเป็นภัตตาคารชั้นสูง

ความอดทนอดกลั้นของแมวป่าในการรอคอยและการสรรค์สร้างภัตตาคารให้หรูหราถูกใจชาวเมือง อีกทั้งยังมีความรู้เกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติและพิธีกรรมในภัตตาคารชั้นสูงนั้น ทำ

¹⁸ 西田直敏、「注文の多い料理店」 宮澤賢治の文章 序 — 「注文の多い料理店」について一、『宮澤賢治研究叢書⑥「注文の多い料理店」研究Ⅱ』、(東京：東洋印刷株式会社、1985年9月30日)、p. 71.

ให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเชื่อว่าเป็นภักตาคารจริงๆ อย่างสนิทใจและเป็นการทำให้พวกเขาได้รับบทเรียนอย่างสาสมกับการไว้วางใจสิ่งที่เขาคิดว่าหรรษาและน่าเชื่อถือได้ เพราะแท้ที่จริงแล้วสิ่งที่หรรษาทั้งหลายนั้นก็อาจจะเป็นสิ่งลวงตาภายนอก ดังนั้นจึงไม่ควรมองสิ่งต่างๆ เพียงแค่ภายนอก เช่นเดียวกับความหรรษาของภักตาคารที่แมวป่าเป็นผู้เฝ้าจับขึ้นมา

4.2.2 มีเจตนาดีต่อส่วนรวม

แมวป่าเป็นตัวแทนของธรรมชาติที่ออกมาเรียกร้องไม่ให้มนุษย์ทำลายธรรมชาติ การทำลายธรรมชาติเพื่อความสนุกนั้นเป็นการไม่ยุติธรรมต่อชีวิตสัตว์ที่ต้องสูญเสียไปเป็นจำนวนมาก โดยไร้ค่า และไม่ยุติธรรมกับมนุษย์ที่ยากจนขาดแคลนอาหาร และพวกที่ล่าสัตว์เพื่อประทังชีพ เพราะหากสัตว์ถูกฆ่าเพื่อความสนุกสนาน ก็เท่ากับเป็นการลดจำนวนสัตว์ที่มีความจำเป็นต่อการประทังชีพของคนอีกจำนวนมาก จากตอนต้นของเรื่องจะเห็นชัดเจนว่าพวกสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองต้องการฆ่าสัตว์ป่าเพื่อความสนุก ดังนี้

ふたりの若い紳士が、すっかりイギリスの兵隊のかたちをして、ぴかぴかする鉄砲をかついで、白くまのような犬を二ひきつれて、だいぶ山おくの、木の葉のかさかさしたところを、こんなことをいいながら、あるいております。

「ぜんたい、ここの山はけしからんね。鳥もけものも一ぴきもいやがらん。なんでもかまわないから、早くタンタアと、やってみたいもんだなあ。」

「しかの黄いろな横っ腹なんぞに、二、三発お見舞もうしたら、ずいぶん痛快だろうねえ。くるくるまわって、それからどたっと倒れるだろうねえ。」

それはだいぶの山おくでした。案内してきた尊師の鉄砲打ちも、ちよつとまごついて、どこかへ行ってしまったくらい山おくでした。¹⁹

สุภาพบุรุษหนุ่มสองคน แต่งตัวเหมือนทหารอังกฤษไม่มีผิด แบกปืนเป็นเงาไว้บออยู่บนบ่า กำลังเดินเหยียบใบไม้แห้งเสียงดังแกรกกรากอยู่ในป่าลึก พร้อมกับสุนัขที่ดูเหมือนหมีขาวสองตัว พลังพูดว่า

“โดยรวมแล้ว ภูเขาที่นี่เข้มนักนะ ไม่มีนก ไม่มีสัตว์เลยสักตัวเดียว อะไรก็ได้ไม่ว่าหรรษาออกมาเถอะ เราอยากจะได้ยิงสักเบรียงจริงๆ เลย”

“คงสนุกน่าดูเลยนะ ถ้าได้ยิงกว้างตรงสี่ข้างเหลืองๆ หรือตรงไหนก็ได้ สักสองสามเบรียง มันคงจะหมุนไปหมุนมา ล้มโครมลงไป”

พวกเขาอยู่ในป่าลึกมาก แม้แต่นายพรานอาชีพที่นำทางมาก็ยังออกจะงงๆ จนหลงทางไปไหนเสียแล้วก็ไม่รู้

¹⁹ 宮沢賢治、『注文の多い料理店』新版・宮沢賢治童話全集4、(東京：株式会社岩崎書店、一九八〇年五月三十一日 第七刷発行)、p. 44.

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองได้เข้าไปในป่าลึกซึ่งเป็นที่อยู่ของแมวป่าทำให้แมวป่าได้รับรู้ถึงคำพูดของพวกเขาที่แสดงถึงความกตัญญูและอยากฆ่าสัตว์เพื่อความสนุก โดยเฉพาะจากประโยคที่ว่า “อะไรก็ได้ไม่ว่าหรือออกมาเถอะ เราอยากจะทำสักเป็รียงจริงๆ เลย” ประโยคนี้ทำให้แมวป่ารู้ว่าพวกเขาไม่สนใจว่าสัตว์ที่จะยิงนั้นนำมาเป็นอาหารได้หรือไม่ พวกเขาแค่อยากฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเท่านั้นเอง และอีกประโยคที่มีคำพูดว่า “คงสนุกน่าดูเลยนะ...” ทำให้แมวป่ารู้จุดประสงค์ของพวกเขาอย่างชัดเจนว่าต้องการเข้ามาล่าสัตว์เพื่อความสนุก ดังนั้นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมแล้วแมวป่าจำเป็นต้องเข้ามาขัดขวางไม่ให้พวกเขาได้ฆ่าสัตว์ป่าในครั้งนี้นี้และยังคิดการณ์ไกลว่าจะทำให้พวกเขาได้รับบทเรียนเพื่อไม่ให้เข้ามาล่าสัตว์เพื่อความสนุกอีกในอนาคตตลอดชีวิตของพวกเขา ซึ่งร่องรอยการพบกับความน่ากลัวของแมวป่านี้ยังคงประทับอยู่ที่ใบหน้าของพวกเขาเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

そしてりょうしのもってきただんごをたべ、とちゅうで十円だけ山鳥をかかって東京に帰りました。
しかし、さっき一ぺん紙くずのようになったふたりの顔だけは、東京に帰っても、お湯にはいっても、もうもとのとおりになおりませんでした。²⁰

ทั้งสองพากันรับประทานขนมแป้งดัมที่นายพรานเอามา และซื้อนกป่าระหว่างทางเพียงสิบเยนแล้วจึงกลับโตเกียว

แต่ใบหน้าที่ที่เขย่นยับยู่เหมือนเศษกระดาษของทั้งสองคนเท่านั้นที่ไม่คืนกลับสภาพเดิม แม้จะลงแช่ในน้ำร้อนแล้วก็ตาม

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าแมวป่าทำให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองกลัวจนถึงขั้นที่ไม่สามารถทำให้ใบหน้าที่เขย่นยับยู่เหมือนเศษกระดาษที่เกิดจากความหวาดกลัวกลับคืนสู่สภาพเดิมได้ถึงแม้จะกลับไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตือนใจไม่ให้พวกเขากลับมาล่าสัตว์เพื่อความสนุกอีก และทุกครั้งที่เห็นหน้าของตนเองในกระจก พวกเขา ก็จะระลึกได้ว่าการตกเป็นเหยื่อนั้นมันทุกข์ทรมานเพียงใด

คุโด เทะทซุโอะ (Kudou Tetsuo : 工藤哲夫) กล่าวว่า เรื่องจบด้วยการที่แมวป่าไม่กินสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง พวกเขาไม่ถูกกินแต่ “ใบหน้าที่เขย่นยับยู่เหมือนเศษกระดาษของทั้งสองคนเท่านั้นที่ไม่คืนกลับสภาพเดิม แม้จะลงแช่ในน้ำร้อนแล้วก็ตาม” นั่นคงจะมีความหมายอะไรบางอย่าง ผมคิดว่าจะอ่านโดยหยิบยกเกี่ยวกับการสะท้อนความคิดในเรื่องพระพุทธศาสนาออกมาหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า การจบด้วยการที่สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองไม่เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตนั้นก็

²⁰ 宮沢賢治、『注文の多い料理店』新版・宮沢賢治童話全集4、(東京：株式会社岩崎書店、一九八〇年五月三十一日 第七刷発行)、p. 60.

เพราะพวกเขาไม่เพียงแต่มีความปรารถนาว่า “อะไรก็ได้”ไม่ว่าหรือออกมาเถอะ เราอยากจะมีสักเป็รียง จริงๆ เลย” “คงสนุกน่าดูเลยนะ ถ้าได้ยิงวางตรงสี่ข้างเหลืองๆ หรือตรงไหนก็ได้ สักสองสามเป็รียง” แต่ในที่สุดแล้วนั้นพวกเขากลับไม่ได้เหยื่อเลยสักตัวเดียว หรือจะเรียกว่าไม่ได้ฆ่าสัตว์อะไรเลย เพราะฉะนั้นคงได้รับเพียงแค่การถูกลงโทษแล้วก็จะจบเรื่อง²¹

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคุโด เทะทซุโอะ (Kudou Tetsuo : 工藤哲夫) ที่ว่าการที่แมวป่าไม่ฆ่าสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองก็เพราะพวกเขาทั้งสองยังไม่ได้ฆ่าสัตว์อะไรเลย แต่มีเจตนาแน่วแนในการต้องการที่จะฆ่า ดังนั้นจึงสมควรได้รับโทษในเจตนาที่ไม่คิดฆ่า และยังเป็นตัวอย่างแก่ส่วนรวม โดยเฉพาะผู้ที่อยากจะฆ่าสัตว์เช่นนี้ให้ให้เห็นถึงโทษของการตั้งใจที่จะฆ่าสัตว์เพื่อความสนุกสนาน เพื่อที่จะเกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าเข้ามาล่าสัตว์ในป่าเหมือนพวกเขา

สำหรับนายพรานที่หายไปในตอนต้นและกลับเข้ามาในตอนท้ายเรื่องดังที่เห็นในตัวอย่างทั้งสองข้างต้นนั้น อาจคิดได้ว่า แมวป่ารู้ว่านายพรานนั้นถึงแม้จะฆ่าสัตว์ป่าและยึดถือเป็นอาชีพ แต่ก็ทำไปด้วยความจำเป็นจึงให้อภัยและไม่ทำให้นายพรานต้องเข้ามาติดกับดักของแมวป่าเหมือนสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง โดยทำให้นายพรานพลัดหลงกับสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเพื่อไม่ให้นายพรานได้เจอกับภักตาคารบ้านแมวป่า ทั้งนี้ก็เพราะแมวป่ารู้ว่านายพรานไม่ได้ล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนาน แต่นายพรานล่าสัตว์เพื่อประทังชีวิตของตนเองและครอบครัว และอาจนำสัตว์ที่ล่าได้ไปขายเพื่อนำเงินมาจุนเจือครอบครัวของตนเอง โดยเลือกชนิดของสัตว์ที่จะยิง ไม่คิดอยากจะมีพร้าเพื่อเหมือนสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง และจำนวนของสัตว์ที่ล่านั้นก็ล่าเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และในตอนท้ายที่นายพรานเอาชนะมเป็งคัมมาให้พวกสุภาพบุรุษหนุ่มกินเพื่อประทังความหิว ก็แสดงให้เห็นว่า อาหารที่นายพรานมีอยู่นั้นไม่ได้หุหระอะไรและไม่จำเป็นต้องเป็นเนื้อสัตว์เสมอไป แต่ก็สามารถประทังความหิวได้โดยไม่จำเป็นต้องฆ่าสัตว์ชนิดใดเลย

การกระทำของแมวป่าที่ทำให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองได้เผชิญกับความน่ากลัวของป่าและแมวป่าเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงการมีเจตนาที่คิดต่อส่วนรวมของแมวป่า แมวป่ารู้จักแยกแยะว่าการกระทำใดสมควรได้รับการลงโทษ และการกระทำใดที่สมควรได้รับการให้อภัย โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การสั่งสอนของแมวป่าทำให้สัตว์ป่าทั้งหลายไม่ต้องถูกทั้งสองคนฆ่าโดยเปล่าประโยชน์ และทำให้นายพรานและพวกชาวบ้านที่ยากจนมีสัตว์ป่าเป็นอาหารในยามที่ขาดแคลนอาหารและเงินทอง เนื่องจากการล่าสัตว์เป็นการได้อาหารมากิน โดยไม่ต้องเสียเงินไปซื้อสัตว์ที่ขายอยู่ในท้องตลาดย่อมมีราคาแพง ชาวบ้านที่ยากจนอาจไม่มีเงินที่จะซื้อหามาเลี้ยงคนในครอบครัวได้บ่อยครั้งนัก การออกล่าสัตว์จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ต้องทำ และเมื่อชาวบ้านต่างก็คิดจะได้เนื้อสัตว์มาโดยการล่าเช่นนี้ ก็ย่อมทำให้จำนวนสัตว์ป่าลดน้อยลงอยู่แล้ว กว่าสัตว์ป่าตัว

²¹ 工藤哲夫、「特集」注文の多い料理店 依託された懲戒者 — 「注文の多い料理店」試論一、『宮沢賢治・第十号（記念増大号）』、（東京：洋々社 1990年11月20日）、p. 68.

หนึ่งจะเติบโตขึ้นจนมีขนาดพอดีที่จะเป็นอาหารได้ และกว่าสัตว์ป่าจะขยายพันธุ์ตามฤดูกาล ต้องใช้เวลานานสวนทางกับความต้องการของมนุษย์ที่ต้องกินทุกวัน ดังนั้น แม้การห้ามไม่ให้มนุษย์ไปล่าสัตว์เพื่อประทังชีพจะทำได้เพราะเป็นกฎของระบบนิเวศน์ และแมวป่าเองซึ่งเป็นสัตว์กินเนื้อย่อมรู้ว่าเรื่องแบบนี้มันเป็นเรื่องที่ต้องจำเป็นต่อชีวิต แต่แมวป่าก็ยังไม่ยอมล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนานได้ เพราะการล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนานนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ และทำให้ชีวิตสัตว์ที่ต้องเสียไปนั้น ไร้ค่าแทนที่จะได้เป็นอาหารของคนยากจนอีกหลายคนที่อยู่บริเวณป่าแห่งนั้น

4.2.3 มีเหตุผล

การที่แมวป่าแรมติดตาการบ้านแมวป่าขึ้นมาและหลอกให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเข้ามาติดกับนั้น น่าจะคิดได้ว่า แมวป่าทำไปเพราะต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติ เพราะหากธรรมชาติถูกทำลายไปก็จะส่งผลต่อมนุษย์ด้วย แมวป่ารู้ว่าหากปล่อยให้สุภาพบุรุษทั้งสองฆ่าสัตว์เพื่อความสนุกในครั้งนี้ จะทำให้พวกเขาได้ใจ รู้สึกสนุกสนานบันเทิงใจ และอยากทำอีกหลายครั้งในอนาคตและอาจไปชักชวนเพื่อนฝูงที่อยู่ใกล้เคียงให้มาล่าสัตว์ในป่าแห่งนี้ก็เป็นได้ แมวป่าเห็นว่าหากไม่ตัดไฟเสียแต่ต้นลมก็จะยังทำให้ความนิยมในการล่าสัตว์ป่าเพื่อความสนุกสนานนี้แพร่กระจายไป โดยเฉพาะหากได้รับความนิยมจากผู้คนที่มาจากเมืองหลวงแล้ว ก็จะเป็นภัยต่อธรรมชาติมากขึ้น และยากต่อการยับยั้งในภายหลัง เนื่องจากผู้คนที่มาจากเมืองหลวงที่นิยมการล่าสัตว์เพื่อความสนุกนั้นมักเป็นผู้มีเงินและกำลังทรัพย์มากพอที่จะเดินทางไปล่าสัตว์ในป่าที่อยู่ต่างจังหวัดซึ่งเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งกลุ่มคนเหล่านี้กำลังนิยมความเป็นตะวันตกอยู่ การล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนานก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก ดังนั้นกลุ่มคนพวกนี้จึงยิ่งชื่นชอบเป็นพิเศษเพราะเป็นการแสดงถึงความเป็นตะวันตก

ผู้วิจัยเห็นว่า หากคนส่วนใหญ่จากเมืองหลวงเข้ามาในป่าเพื่อล่าสัตว์โดยเฉพาะ สัตว์ป่าก็จะล้มตายเป็นจำนวนมากและไม่เหลือให้ชาวบ้านและนายพรานได้ล่าเพื่อประทังชีวิต และการที่ป่าถูกบุกรุกโดยคนจำนวนมากก็จะทำให้ป่าสูญเสียความเป็นธรรมชาติและจะเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางเลวร้ายในเวลาต่อมา เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทำให้นายพรานไม่มีงานทำ การทำให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของเงินมากกว่าจิตใจ การแข่งขันชิงดีชิงเด่นและการโอ้อวดเรื่องฐานะของตน เป็นต้น การจะสั่งสอนพวกกลุ่มคนพวกนี้ต้องใช้วิธีที่รุนแรงและเด็ดขาด นั่นก็คือ การทำให้พวกเขาจดจำประสบการณ์อันโหดร้ายที่ได้เข้าไปติดกับดักของแมวป่า ดังตัวอย่างที่แมวป่าทำกับสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง ดังนี้

なるほどりっぱな青い瀬戸の塩壺はおいてありましたが、こんどというこんどはふたりともぎよっとしておたがいにクリームをたくさん塗った顔を見あわせました。

「どうもおかしいぜ。」

「ぼくもおかしいとおもう。」

「たくさん注文というのは、向こうがこっちへ注文してるんだよ。」

「だからさ、西洋料理店というのは、ぼくの考えるところでは、西洋料理を、きた人に食べさせるのではなくて、きた人を西洋料理にして、食べてやる家とこういうことなんだ。これは、その、つ、つ、つ、つまり、ぼ、ぼ、ぼくらが……。」

がたがたがたがた、ふるえだしてもうものがいえませんでした。

「にげ……。」

がたがたしながらひとりの紳士はうしろの扉を叩そうとしましたが、どうです、扉はもう一分も動きませんでした。

奥のほうにはまだ一枚扉があって、大きなかぎ穴が二つつき、銀いろのホークとナイフの形が切りだしてあって、

「いや、わざわざご苦労です。

たいへん結構にできました。

さあさあおなかにおはいりください。」

と書いてありました。おまけにかぎ穴からはきよろきよろ二つの青い目玉がこっちをのぞいています。

「うわあ。」

がたがたがたがた。

「うわあ。」

がたがたがたがた。

ふたりは泣きだしました。

すると扉のなかでは、こそこそこんなことをいっています。²²

มีโอกาสซึ่งทำด้วยกระเบื้องสีน้ำเงินสวยงามวางอยู่จริงๆ เสียด้วย คราวนี้ทั้งสองคนตกใจมองหน้าที่
ทาดรีมเอาไว้เยอะแยะของกันและกันไปมา

“แปลกๆ ยังไงไม่รู้นะ”

“เราก็ว่าแปลก”

“ไอ้ที่ว่ามีรายการสั่งเยอะก็คือเขาเป็นฝ่ายสั่งเรานี่นา”

“ก็นี่ไงละเราคิดว่า ที่ว่าภัตตาคารอาหารฝรั่งนี่นะ ไม่ใช่ที่ๆ จะให้แขกที่มากินอาหารหกรอก แต่จะเอา
เราไปเป็นอาหารต่างหาก นั่นก็หมาย....หมาย....หมาย....ความว่า พวกเรา.....” เขาเริ่มตัวสั่น พุดอะไรไม่ออกเสีย
แล้ว

²² 宮沢賢治、『注文の多い料理店』新版・宮沢賢治童話全集4、(東京：株式会社岩崎書店、一九八〇年五月三十一日 第七刷発行)、p. 55-57.

“หนี.....” สุภาพบุรุษคนหนึ่งพูด ตัวสั้นเทา เขากำลังจะเปิดประตูที่อยู่ข้างหลัง แล้วเกิดอะไรขึ้นล่ะ ประตูไม่ยอมขยับเขยื้อนเลยแม้แต่น้อย ลึกเข้าไปข้างในยังมีประตูอีกบานหนึ่ง มีรูปทูลขนาดใหญ่สองรูป สลักเป็นรูปล้อมกับมิดสีเงิน มีข้อความเขียนไว้ว่า

“ขอบคุณที่สุดสำหรับเดินทางมา ตีมาก เอาละ กรุณาเข้ามาข้างในได้เลย”

ยิ่งกว่านั้นยังมีดวงดาสน้ำเงินคู่หนึ่งกรอกไปมา แอบมองมาทางสุภาพบุรุษทั้งสองทางรูปทูลแฉ

“โอ๊ย” คนหนึ่งร้องขึ้น ตัวสั้นเทา

“โอ๊ย” อีกคนหนึ่งร้องขึ้น ตัวสั้นเทา

แล้วทั้งสองก็ร้องให้โธออกมา

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองรู้ตัวแล้วว่าตนเองจะถูกเอาไปทำเป็นอาหารและมีแมวป่ารอกินอยู่ในห้องด้านในทำให้พวกเขากลัวเป็นอย่างมาก ความกลัวเช่นนี้เป็นความกลัวที่สุดแสนจะพรรณนา เนื่องจากการรู้ตัวเมื่อสายเสียแล้วและทำอะไรไม่ได้ ไม่มีทางที่จะรอดได้เลย มีแต่ความตายรออยู่เบื้องหน้าเพียงสถานเดียวเท่านั้น พวกเขาขอมต้องกลัวจนตัวสั่นเป็นธรรมดา แม้พวกเขาจะมีสติเพียงพอที่จะหาวิธีเอาตัวรอดโดยการที่จะไปเปิดประตูที่อยู่ข้างหลังเพื่อที่จะหนี แต่แมวป่าก็ทำแผนซ้อนแผนไว้เรียบร้อยแล้วเพื่อป้องกันการหนีของพวกเขา โดยทำให้ประตูนั้นไม่สามารถเปิดกลับออกไปทางเดิมได้ ทำให้พวกเขาต้องเดินหน้าไปอย่างเดียว และสิ่งที่อยู่เบื้องหน้าก็มีแต่พวกแมวป่าที่รอกินอยู่ด้วยความหิวโหยเนื่องจากนั่งเตรียมตัวรอมานานแล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

「呼ぼうか、呼ぼう。おい、お客様さん芳、早くいらっしやい、いらっしやい、いらっしやい、いらっしやい、お皿も洗ってありますし、葉っ葉ももうよく塩でもんでおきました。あとはあなたがたと、葉っ葉をうまくとりあわせて、まっ白なお皿にのせるだけです。早くいらっしやい。」

「へい、いらっしやい、いらっしやい。それともサラダはおきらいですか。そんならこれから火をおこしてフライにしてあげましょうか。とにかくはやくいらっしやい。」

ふたりはあんまり心を痛めたために、顔がまるでくしゃくしゃの紙くずのようになり、おたがいにも顔を見あわせ、ぶるぶるふるえ、声もなく泣きました。

なかではふっふつとわらってまた叫んでいます。

「いらっしやい、いらっしやい。そんなに泣いてはせっかくのクリームが流れるじゃありませんか。へい、ただいま。じきもってまいります。さあ、早くいらっしやい。」

「草くいらっしやい。親方がもうナフキンをかけて、ナイフをもって、苦なめずりして、お客さま方を待っています。」
ふたりは泣いて泣いて泣いて泣きました。²³

“เรียกใหม่ละ เรียกเดอะ แยกผู้มีเกียรติ เชิญครับ เชิญ เชิญ จานก็ล้างไว้แล้ว ใบผักก็เคล้าเกลือไว้ดีแล้ว เหลือเพียงแต่บรรจุจัดพวกท่านกับใบผัก แล้วก็เอาใส่จานสีขาวผ่องเท่านั้นแหละ รีบเข้ามาเลยครับ”

“เฮ้ เชิญเข้ามา เชิญเข้ามา หรือว่าถ้าเกลียดสลัดจริงก็จะคิดไปทอดให้ ยิ่งไงก็ได้รีบเข้ามาเถอะครับ”

ใบหน้าของทั้งสองที่ยังขุ่นย่นเหมือนเศษกระดาษ เพราะรู้สึกเจ็บใจเหลือประมาณ ค้างมองหน้ากัน ตัวสั่นเทา ร้องไห้ออกมาเงียบๆ

มีเสียงหัวเราะและเสียงตะโกนขึ้นอีกอยู่ข้างในประตู

“เชิญครับ เชิญครับ ร้องไห้อย่างงั้น เคี้ยวครีมที่ทาไว้ก็จะหลุดหมดหรอก เฮ้ มาแล้ว เอามาเดี๋ยวนี้แล้วครับ เฮ้รีบเข้ามาเลย”

“รีบเข้ามาเลย เจ้านายเหน็บผ้าเช็ดปากไว้ที่หน้าอก ถือมีคอยู่ในมือ เสียบริมฝีปาก รอพวกท่านอยู่แล้ว”

ทั้งสองคนร้องไห้ ร้องไห้ และร้องไห้

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าแมวป่าใช้คำพูดที่สุภาพแต่แฝงไปด้วยความน่าสะพรึงกลัว และสยดสยองสำหรับผู้ที่ได้ฟัง เช่น การให้เลือกวิธีที่จะถูกทำเป็นอาหาร การเตรียมพร้อมทุกอย่างเพื่อที่จะรอกินได้ในทันที เป็นต้น คำพูดที่เรียบง่ายสำหรับแมวป่าได้ไปทำร้ายจิตใจของพวกสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองทำให้เกิดความหวาดกลัวสุดขีดเมื่อนึกถึงการตายของตนที่จะถูกกินสดๆ เป็นสลัด หรือถูกนำไปทอดร่อนๆ ไม่ว่าจะเลือกทางไหนก็ตายเหมือนกันและต่างก็เป็นวิธีการตายที่เจ็บปวดทรมานทั้งสิ้น ความกลัวตายจนถึงขีดสุดดังกล่าวเป็นการแสดงถึงความสามารถของแมวป่าในการจัดการกับคนที่มีจิตใจหยาบซำที่ไม่เห็นอกเห็นใจในความเจ็บปวดของสัตว์ป่าที่พวกเขาชอบล่าด้วยความสนุกสนาน วิธีอันรุนแรงเช่นนี้เป็นวิธีที่จะทำให้พวกเขาจดจำไปจนวันตายและไม่กล้าที่จะชักชวนเพื่อนฝูงมาล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนานในปีอีก เนื่องจากได้รับประสบการณ์เลวร้ายถึงขั้นเกือบเอาชีวิตไม่รอดเช่นนี้ ผู้คนรอบข้างที่ได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงไปของสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองหลังจากประสบกับเหตุการณ์ในครั้งนั้นก็รับรู้ว่าจะไม่ควรทำตามสุภาพบุรุษหนุ่มพวกนี้ เพราะรู้ว่าเกิดผลร้ายตามมา

เกี่ยวกับเรื่องที่มีชะชะวะ เค็นจิ เขียนให้แมวป่าปล่อยสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองไปนั้น มะทซุคะ ฮิซะโกะ (Matsuda Hisako : 松田久子) กล่าวว่า จริงๆ แล้วหากสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเข้าไปติดกับดักของแมวป่าแล้วและถูกแมวป่ากินเสียดก็คงจะดี แต่เหตุผลที่ปล่อยไปและคงไว้แต่ “หน้าที่ขบขู่” นั้น เป็นการแก้แค้นที่สาสมกว่า การที่ทั้งสองคนยังมีชีวิตอยู่ต่อไปด้วยความคับแค้นใจที่ใบหน้าของตนไม่กลับคืนสภาพเดิมนั้นคงทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นที่น่าสนใจ คงไม่มีอะไร

²³ 宮沢賢治、『注文の多い料理店』新版・宮沢賢治童話全集4、(東京：株式会社岩崎書店、一九八〇年五月三十一日 第七刷発行)、p. 57-58.

ที่จะเทียบได้กับผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ต่อไปพร้อมกับกาที่ได้เห็นถึงร่องรอยของสภาพความเป็นจริงของตนเองในตอนที่เกิดเหตุการณ์เหล่านั้น²⁴

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับมะทซุคะ ฮิซะโกะ (Matsuda Hisako : 松田久子) ว่าการที่ปล่อยให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองกลับ โดเกียวไปด้วยหน้าตาที่ยับยู่ยั้นนั้นเป็นการแก้แค้นที่สาสมกว่าการถูกแมวป่ากิน และเป็นการทำให้พวกเขาระลึกถึงเหตุการณ์ตอนที่เขาไปล่าสัตว์และเจอกับความน่าสะพรึงกลัวของแมวป่าในครั้งนั้น เพื่อพวกเขาจะได้ไม่ทำเช่นนั้นอีกและรู้สึกเจ็บปวดใจทุกครั้งเมื่อนึกถึงสิ่งผิดพลาดที่ตนเองได้กระทำลงไป

จากเหตุผลข้างต้นนี้ จึงน่าจะกล่าวได้ว่า แมวป่ากระทำการอย่างมีเหตุผลจากการมองการณ์ไกล และรู้จักใช้วิธีที่ฉลาดและแยบยลเพื่อยับยั้งไม่ให้ผู้ที่ล่าสัตว์ด้วยความสนุกสนานกลับมาล่าสัตว์อีก โดยอาศัยความเป็นเหตุเป็นผลว่าหากใช้วิธีที่เรียบง่ายและรุนแรงให้เห็นถึงความน่ากลัวของแมวป่าและป่าลึกเช่นนี้แล้ว จะทำให้พวกเขาจดจำได้นานกว่าการใช้วิธีอื่นที่เรียบง่ายเกินไป เช่น การฆ่าพวกเขาทิ้งในทันทีที่เข้ามาในป่าลึก การปล่อยให้หิวตายในป่า การทำให้หลงทางในป่าจนตาย เป็นต้น

4.3 ลักษณะภายนอกและการแต่งกายของตัวละครแมว

ตัวละครแมวนอกจากจะมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีความยุติธรรมแล้ว ลักษณะภายนอกก็มีส่วนส่งเสริมให้บุคลิกลักษณะของตัวละครแมวเป็นที่น่าเชื่อถือว่าเป็นผู้คงความยุติธรรม

เนื่องจากแมวป่าในเรื่องนี้ไม่ได้ปรากฏตัวขึ้นมาอย่างชัดเจน แต่มีบทบาทเป็นผู้คอยค้ำช่มอยู่ในที่ลับตาจากสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเพื่อไม่ให้พวกเขารู้ตัว ดังนั้น ตั้งแต่ตอนที่แมวป่าแรมคืนให้มีภักดาการแบบฝรั่งามหรืออยู่กลางป่านั้น พวกแมวป่าทั้งผู้ที่ป็นหัวหน้าและลูกน้องได้ไปรวมกันในห้องซึ่งอยู่ด้านในสุดของภักดาการหลังนั้น แมวป่าสื่อสารกับสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองด้วยการใช้แผ่นป้ายคำสั่งเท่านั้น แต่เมื่อใกล้ถึงห้องสุดท้ายที่มีแมวป่ารออยู่ ผู้เล่าเรื่องจึงได้บรรยายลักษณะภายนอกของแมวป่าว่า มีดวงตาสีน้ำเงิน ซึ่งหมายถึงตาของแมวป่าที่แอบมองมาจากทางรุกฌุญแจและไม่ได้บรรยายอะไรเกี่ยวกับลักษณะภายนอกของแมวป่าไปมากกว่านี้

เนื่องจากตัวละครแมวป่าปรากฏในเรื่องอื่นในงานเขียนของมิยะซะวะ เค็นจิ ด้วย เช่น เรื่อง “ลูกโอ้กับแมวป่า” (Donguri to yamaneko : 「どんぐりと山猫」) ดังนั้นจึงน่าจะคิดได้ว่าลักษณะภายนอกของแมวป่าของเรื่องนี้ก็คงไม่แตกต่างไปจากเรื่องลูกโอ้กับแมวป่าเท่าไรนัก ที่มีลักษณะหูแหลมชี้ตั้งขึ้นไป คากลมและสีเขี้ยวหรือสีน้ำเงิน ดังนั้นลักษณะภายนอกของแมวป่าใน

²⁴ 松田久子、「注文の多い料理店」 作品研究「注文の多い料理店」、『宮澤賢治研究叢書 ⑥「注文の多い料理店」研究Ⅱ』、(東京：東洋印刷株式会社、1985年9月30日)、p. 108.

เรื่องนี้จึงไม่ชัดเจนเท่ากับลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออกมาในเรื่อง จึงไม่อาจวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจนถึงลักษณะภายนอกของแมวแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ศรัทธาความยุติธรรมในเรื่องนี้

5. อิทธิพลของตัวละครแมวที่มีต่อตัวละครอื่นในเรื่อง

แมวป่าในเรื่อง “ภัตตาคารบ้านแมวป่า” มีอิทธิพลต่อตัวละครอื่น ดังนี้

5.1 อิทธิพลของแมวป่าต่อสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง

5.1 อิทธิพลของแมวป่าต่อสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสอง

แมวป่าได้ทำให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองพบกับประสบการณ์เฉียดความตายและอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตกเป็นเหยื่อเสียเอง ทั้งที่ก่อนหน้านี้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองเป็นผู้ล่าเหยื่อมาตลอด เมื่อพวกเขาได้เจอกับประสบการณ์เช่นนี้คงจะทำให้พวกเขาเข้าใจถึงความรู้สึกของสัตว์ที่ตกเป็นเหยื่อของการถูกล่ามากยิ่งขึ้น และรู้ถึงสภาพจิตใจในตอนนั้นว่ามีความหวาดกลัวเป็นอย่างมากและไม่อยากตาย จึงน่าจะทำให้พวกเขาคิดว่าพวกสัตว์ที่เป็นเหยื่อของพวกเขานั้นก็ไม่มีใครอยากตายเช่นเดียวกัน เมื่อพวกเขาเข้าใจถึงสภาพจิตใจของพวกสัตว์ที่เขาจะล่าเช่นนี้แล้ว ก็จะทำให้รู้สึกไม่อยากล่าสัตว์อีกต่อไป

แมวป่ารู้ว่าสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองตั้งใจจะมาล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนาน เนื่องจากในความเป็นจริงแล้วพวกเขาไม่จำเป็นต้องออกมาล่าสัตว์เองเลย เพราะมีฐานะดีและมีกำลังทรัพย์ในการซื้อหาเนื้อสัตว์จากตลาดมาบริโภคได้อย่างสะดวกสบาย การมาล่าสัตว์นั้นเป็นอาชีพสำหรับนายพรานและผู้คนที่อาศัยอยู่ตามชายป่าเพื่อประทังชีพเท่านั้น แมวป่าจึงไม่สามารถจะปล่อยให้สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองล่าสัตว์โดยไม่จำเป็นอันจะเป็นสาเหตุให้จำนวนสัตว์ในป่าลดลง ซึ่งอาจนำมาซึ่งความเดือดร้อนของนายพรานและชาวบ้านแถบชายป่า ดังนั้นแมวป่าจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสร้างกับดักเพื่อให้พวกเขาเข้ามาติดกับและให้บทเรียนกับพวกเขาด้วยวิธีเช่นนี้

เมื่อสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองได้รับบทเรียนจากแมวป่า พวกเขาจึงน่าจะมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น นั่นคือ ได้รู้ว่าไม่จำเป็นที่จะต้องออกไปล่าสัตว์เพื่อการบริโภค เพราะการออกล่าสัตว์นั้นต้องเสี่ยงกับอันตรายนานัปการ เช่น การหลงป่า การพลัดหลงกับนายพรานผู้นำทาง การหิวหรือเหนื่อยจนหมดแรงในระหว่างทาง และการเจอกับสัตว์ป่าบางชนิด เช่น แมวป่าที่คอยดักรุมทำร้ายอยู่ เป็นต้น แมวป่าน่าจะทำให้พวกเขาตระหนักว่าการออกไปล่าสัตว์นั้นอาจเป็นอันตรายถึงกับชีวิต ดังนั้นเมื่อพวกเขาต้องการเนื้อสัตว์เพื่อรับประทานประทังชีพ ก็ไม่จำเป็นต้องไปถึงในป่า แต่สามารถซื้อหาเนื้อสัตว์จากตลาดที่ชาวบ้านและนายพรานนำมาขายก็ได้ แมวป่าทำให้พวกเขาได้เข้าใจว่าการออกไปล่าสัตว์นั้นควรปล่อยให้เป็นที่ของนายพรานผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญมากกว่าพวกเขา เนื่องจากพวกเขาเป็นชาวเมือง โดยเฉพาะเป็นผู้ที่มาจากเมืองหลวง เติบโตมาใน

สังคมเมืองซึ่งห่างไกลจากการใช้ชีวิตในป่า ดังนั้นจึงขาดประสบการณ์หลายๆ อย่างในการออกป่า แม้พวกเขาจะคิดว่าการล่าสัตว์เป็นเรื่องที่น่าสนใจและสนุกสนาน แต่เมื่อได้มาพบกับแมวป่าแล้วก็ทำให้เปลี่ยนใจและไม่คิดว่าการล่าสัตว์นั้นเป็นเรื่องที่สนุกสนานอีกต่อไป

ดังนั้นจึงน่าจะกล่าวได้ว่า สุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองได้รับบาดแผลในใจที่ยากจะลบเลือนจากประสบการณ์ที่ได้พบกับแมวป่า จึงไม่น่าจะกลับไปล่าสัตว์ในป่าอีก และคงแสวงหาความสนุกสนานอย่างอื่นในเมืองแทนการเข้าป่าเพื่อล่าสัตว์ เมื่อการบุกป่าของชาวเมืองน้อยลง ก็จะไม่มีการล่าสัตว์แข่งกับนายพรานและชาวบ้านแถบชายป่าซึ่งมีความจำเป็นในการล่าสัตว์จริงๆ และจำนวนของสัตว์ป่าก็จะไม่ลดลงไปโดยไม่จำเป็น

6. การสื่อถึงสภาพสังคมที่ขาดความยุติธรรมในสมัยนั้น

เรื่อง “กัศดาการบ้านแมวป่า” เขียนขึ้นในช่วงปี 1920 ซึ่งเป็นช่วงที่ญี่ปุ่นรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาอย่างเต็มที่โดยเฉพาะในโตเกียวซึ่งเป็นเมืองหลวง ดังนั้นการแต่งกายและงานอดิเรกของตัวละครสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองในเรื่องนี้จึงเข้ากับยุคสมัยนี้เป็นอย่างดี เรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีความทันสมัย ส่วนพวกแมวป่าก็เช่นกัน แมวป่ารู้ว่าคนในสังคมเมืองในยุคนั้นชื่นชมและพยายามทำตามอย่างวัฒนธรรมตะวันตกในหลายๆ ด้าน แม้พวกแมวป่าจะอาศัยอยู่ในป่า แต่เพื่อให้มีความทันสมัย กัศดาการของแมวป่าและอาหารของแมวป่าจึงเป็นแบบฝรั่งไปด้วย ดังนั้น วรรณกรรมเรื่องนี้จึงสะท้อนสภาพสังคมที่มีความเป็นตะวันตกเป็นอย่างมากทั้งเรื่องวิถีชีวิตและวัตถุภายนอก ในขณะที่ชาวบ้านในชนบทห่างไกลยังมีฐานะที่ยากจนและไม่สามารถจะทำตามวิถีชีวิตแบบตะวันตกได้ ทำให้เกิดการถูกเอารัดเอาเปรียบจากชาวเมือง โดยเฉพาะผู้ที่มาจากเมืองหลวงที่คิดว่าตนเองนั้นอยู่ในสถานภาพที่เหนือกว่าเนื่องจากมีฐานะที่ร่ำรวยกว่า

โฮริโอะ เซะอิชิ (Horio Seishi : 堀尾青史) กล่าวว่า วรรณกรรมเรื่องนี้ทำให้เข้าถึงความรู้สึกที่ตึงเครียด และกล่าวกันว่าเป็นการแก้แค้นที่เจ็บปวดต่อชนชั้นกลางในเมืองหลวง แต่อย่างไรก็ตาม แมวป่าผู้สมควรที่จะเป็นผู้ตัดสินลงโทษในเรื่องนี้ก็เหมือนกันกับเรื่อง “ลูกโอ๊กกับแมวป่า” ที่ท้ายที่สุดแล้วแกล้งทำเป็นไม่สนใจกับการปล่อยสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองรอดมาได้ แม้กระนั้น เมื่อกลับโตเกียวไปแล้วใบหน้าที่ยังขยับขู่เหมือนเศษกระดาษของทั้งสองก็ไม่คืนกลับสภาพเดิม²⁵

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับโฮริโอะ เซะอิชิ (Horio Seishi : 堀尾青史) ที่ว่าแมวป่านั้นเป็นตัวแทนของชาวบ้านในการตัดสินลงโทษพวกชนชั้นกลางที่เข้ามาบุกป่าแต่ก็ปล่อยให้พวกเขารอดชีวิตกลับไปได้โดยที่ใบหน้ายังขยับขู่อยู่ เหมือนกับเรื่อง “ลูกโอ๊กกับแมวป่า” ที่แมวป่าส่งให้

²⁵堀尾青史、解説=万華鏡のような世界、『注文の多い料理店』、(東京：フォア文庫 1966年5月 第39刷発行)、p.177.

อิชิโรกลับไปโดยเหลือเพียงแต่ลูกโอดีสน้ำตาลไว้ให้ แม้การกระทำของสุภาพบุรุษหนุ่มทั้งสองในเรื่อง “ภักดาการบ้านแมวป่า” นี้สมควรที่จะถูกชาวบ้านเคียดแค้น แต่การที่แมวป่าทำให้พวกเขากลัวเป็นอย่างมากตอนที่รู้ว่ากำลังจะถูกกินนั้น ก็ถือว่าได้ถูกแก้แค้นไปแล้ว

เกี่ยวกับธรรมชาติในป่าซึ่งเป็นที่หวงแหนของชาวบ้านนั้น เอ็นโด ฮิโรโกะ (Endou Hiroko : 遠藤寛子) กล่าวว่า เค็นจิรักในสรรพสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติของอิวะเตะ แต่การใช้ชีวิตของผู้คนท่ามกลางธรรมชาตินั้นดูมีคมนมาก เพื่อที่จะทำให้การใช้ชีวิตของพวกเขาดูมีชีวิตชีวาขึ้นมาขึ้น เค็นจิได้ใช้พลังของความสนุกสนานของวัฒนธรรมตะวันตกที่เขาได้รับนั้นเข้ามาช่วยในการถ่ายทอดในนิทาน เค็นจิรักการเล่านิทานพื้นบ้านของแถบโทโฮะโฮะกุที่มีอยู่มากมาย แต่ถ้าหากจะปล่อยให้เล่าแต่นิทานพื้นบ้านดั้งเดิมอยู่เช่นนั้นก็จะทำให้เค็นจิรู้สึกว่ายู่ห่างไกลกับใจของเขาที่เติบโตมากับการได้รับวัฒนธรรมตะวันตก ดังนั้นเรื่อง “ภักดาการบ้านแมวป่า” คงเกิดมาจากความขัดแย้งที่มีอยู่ในใจของเค็นจิ²⁶

ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับเอ็นโด ฮิโรโกะ (Endou Hiroko : 遠藤寛子) ว่าการใช้ชีวิตของผู้คนท่ามกลางธรรมชาตินั้นดูมีคมนมากมียะยะวะ เค็นจิจึงต้องแต่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมตะวันตกที่กำลังเป็นกระแสที่มาแรงในยุคนั้นมาทำให้ชาวบ้านดูมีชีวิตชีวาขึ้น แม้ชาวบ้านที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติจะไม่ต้องการแข่งขันกันในเรื่องวัตถุภายนอกเหมือนกับชาวเมือง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าชีวิตของพวกเขาจะมีความสุขและขาดชีวิตชีวา อาจจะกล่าวได้ว่า การที่มียะยะวะ เค็นจิเขียนถึงวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะเรื่อง “ภักดาการบ้านแมวป่า” น่าจะเกิดจากการที่เขาได้รับอิทธิพลตะวันตกมาจากการไปอยู่โตเกียวและเป็นคนมีฐานะร่ำรวยในสมัยนั้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผลงานชิ้นนี้เป็นผลงานที่แสดงถึงความขัดแย้งที่มีอยู่ในใจของเค็นจิต่อวัฒนธรรมตะวันตกกับการรักธรรมชาติในบ้านเกิดของตน เขาเพียงแต่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงค่านิยมที่ไม่ดีในบางเรื่องของวัฒนธรรมตะวันตกเท่านั้น ไม่ได้ต่อต้านไปเสียทุกเรื่องหรือยอมรับไปเสียทุกเรื่อง

เกี่ยวกับวัฒนธรรมบางอย่างที่ไม่ดีของตะวันตก เช่น การล่าสัตว์เพื่อความสนุกสนานนั้น อุเอะกิ นะงะโอะ (Ueki Nagao : 上木永生) กล่าวว่า นักล่าที่ฆ่าสัตว์ป่าที่ไม่ได้มีความผิดอะไรเพื่อความสนุกสนาน นอกจากจะมาจากโตเกียวแล้วยังเป็นพวกที่ชอบโอ้อวดและเป็นชนชั้นที่เอาแต่ใจตนเอง การล่าสัตว์เป็นกีฬาของอังกฤษ เดิมทีเป็นกีฬาที่สามารถดึงคู่ศตวรรษของพวกขุนนางและเป็นการโอ้อวด (ชุดของกองทหารราบของอังกฤษในศตวรรษที่ 19 นั้นคล้ายคลึงกันมากกับชุดของนักล่าสัตว์) และราคาสุนัขสองพันแปดร้อยเยนนั่น หากเทียบกับเงินเดือนของนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นคือหนึ่งพันเยนแล้ว ก็แสดงว่าพวกเขาใช้ชีวิตอย่างหรูหรามาก เรื่องนี้แสดงถึงความรู้สึกไม่พอใจของ “พวกเด็กๆในหมู่บ้าน” ที่มีต่ออารยธรรมสมัยใหม่ของสังคมเมือง ในความลึกกลับนำ

²⁶ 遠藤寛子、「注文の多い料理店」心の風土を忘れさせぬために — 「注文の多い料理店」一、『宮澤賢治研究叢書⑥「注文の多い料理店」研究Ⅱ』、(東京：東洋印刷株式会社、1985年9月30日)、p. 79.

พิศวงของธรรมชาติที่มีอยู่ในแถบโทโฮะกุชาวบ้านที่ทนทุกข์ทรมานได้ยิ้มของเมวป่ามา
ได้ตอบคนเหล่านี้ ทั้งๆที่โลกกำลังหวาดกลัวการตกต่ำทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก มีแต่ญี่ปุ่นเท่านั้น
ที่แม้ผ่านพ้นเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มาแล้ว แต่จากนั้นไม่นานนักราคาข้าวก็สูงขึ้นอย่าง
รวดเร็วมาก และการล้มละลายก็มีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นช่วงที่นำไปสู่สภาพสังคมมืดมนที่มีช่องว่าง
ระหว่างคนรวยกับคนจนอย่างมาก²⁷

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับอุเอะกิ นะงะโอะ (Ueki Nagao : 上木永生) ที่ว่ามิยะสะวะ เก็นจิ
ต้องการแสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านที่ยากจนซึ่งอาศัยอยู่บริเวณใกล้กับป่าต้องการที่จะ ได้ตอบชาวเมือง
ที่เข้ามาบูรณาในถิ่นของตน และแสดงถึงความไม่พอใจกับการกระทำที่ไม่ถูกต้องของพวกเขา
เหล่านั้น ดังนั้นจึงใช้สิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติมาเป็นเครื่องมือในการตอบโต้ ในเรื่องนี้ เมวป่าจึง
คล้ายกับเป็นตัวแทนของสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติที่ชาวบ้านมอบหมายให้จัดการกับพวกชาวเมือง
เหล่านี้เพื่อไม่ให้พวกเขาเข้ามาทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าในป่าของพวกเขา

วรรณกรรมเรื่องนี้ได้สะท้อนถึงสภาพสังคมที่รับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา และในยุค
สมัยนั้นคนญี่ปุ่นในเมืองหลวงรับค่านิยมเรื่องการล่าสัตว์ป่าเป็นกีฬาเพื่อความสนุกสนานตามอย่าง
ชาวตะวันตก จึงเดินทางมาล่าสัตว์ตามป่าในต่างจังหวัดที่อยู่ห่างไกล โดยไม่คำนึงว่าชาวบ้านที่อยู่
ในแถบนั้นยังยากจนและต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติอยู่ ดังนั้นจึงเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นระหว่างชน
ชั้นที่ร่ำรวยกับชนชั้นที่ยากจนในเรื่องการบุกรุกป่า และฆ่าสัตว์ป่าซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมี
ค่าของพวกชาวบ้าน เมวป่าจึงทำหน้าที่ของผู้คุ้มครองความยุติธรรมด้วยการออกมาสั่งสอนให้ชาวเมือง
ที่เข้ามาบูรณาได้พบกับประสบการณ์อันเลวร้ายและความน่าสะพรึงกลัวของป่าเพื่อให้จำนวนของ
ผู้เข้ามาบุกรุกป่าและฆ่าสัตว์เพื่อความสนุกสนานลดน้อยลง และช่วยให้ชาวบ้านได้ดำรงชีพอยู่ด้วย
การพึ่งพาอาศัยป่าอย่างสงบสุข

7. สรุป

วรรณกรรมเรื่อง “ภคตาคารบ้านเมวป่า” เป็นวรรณกรรมชิ้นเอกของมิยะสะวะ เก็นจิที่
เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีเนื้อเรื่องที่น่าตื่นเต้นและแฝงไปด้วยข้อคิดต่างๆ เพื่อเตือนใจไม่ให้
ผู้อ่านกระทำในสิ่งที่ไม่ดี เช่น ความต้องการที่จะฆ่าสัตว์ป่าเพื่อความสนุกสนาน แล้วทำที่สุดกรรม
ก็ตามสนอง การตีราค่างวดของสิ่งมีชีวิตหรือสัตว์เลี้ยงเป็นมูลค่าทางการเงิน แล้วทำที่สุดสัตว์
เหล่านั้นก็กลับมาให้ความช่วยเหลือในยามคับขัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจประเมินค่าเป็นเงินได้ การเห็น
ความสำคัญทางวัตถุสิ่งของมากกว่าเรื่องของจิตใจ การหลงใหลไปกับสิ่งหรูหราสวยงามของ
ภคตาคารแบบฝรั่ง การใส่ใจในพิธีตรองของภคตาคารชั้นสูง จนในที่สุดก็ต้องมาติดกับดักเพราะ

²⁷ 上木永生、「特集」注文の多い料理店 「注文の多い料理店」都会文明の反撃、『宮沢賢治・第十号（記念増大号）』、（東京：洋々社 1990年11月20日）、p. 75.

ความเห็นผิดเป็นชอบเหล่านั้น นอกจากนี้ยังสะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับสังคมในยุคนั้นผ่านออกมาทางการแต่งตัว รสนิยม ความคิดที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของตัวละคร การเลือกใช้วิธีหลอกล่อเหยื่อของแมวป่าให้เหมาะสมกับยุคสมัย เป็นต้น

วรรณกรรมเรื่องนี้เหมาะสำหรับผู้อ่านทุกวัยและทุกยุคทุกสมัย เนื่องจากเป็นวรรณกรรมที่สร้างเรื่องราวได้อย่างมีเหตุมีผลในเรื่องของกรรมตามสนองหรือกฎแห่งกรรม และไม่ควรทำตามตัวอย่างที่ไม่ดี อีกทั้งยังทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติและสัตว์ป่าว่ามีคนบางกลุ่ม เช่น พวกชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณป่าจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ แม้ชาวเมืองจะให้ความสำคัญกับการทำอุตสาหกรรมมากกว่า แต่ก็ไม่ควรที่จะเข้ามาทำลายธรรมชาติเช่นนี้ เพราะเป็นการแสดงถึงการเอารัดเอาเปรียบและความไม่ยุติธรรมในสังคม

นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องที่ทำให้ตระหนักว่าธรรมชาติเป็นสิ่งที่ควรจะอนุรักษ์เอาไว้ เพราะหากไม่เช่นนั้นแล้ว ธรรมชาติก็จะกลับมาเป็นฝ่ายทำลายมนุษย์เสียเอง ดังนั้นมนุษย์จึงควรรักษาสมดุลระหว่างธรรมชาติกับสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นให้เกื้อกูลกัน และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อให้มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชาวเมืองหรือชาวชนบทได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบกันในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ และทำให้เกิดความยุติธรรมขึ้นแก่ทุกฝ่ายในสังคมในเรื่องของการแบ่งสรรทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม